

SWIFT प्रणाली

- अलीकडे, युक्रेनवरील रशियाच्या युद्धाचा प्रतिकार करण्यासाठी, यूएस आणि युरोपियन कमिशनने सोसायटी फॉर वर्ल्डवाईड इंटरबँक फायनान्शियल टेलिकम्युनिकेशन (SWIFT) मेसेजिंग सिस्टममधून काही रशियन बँकांना वगळण्यासाठी संयुक्त निवेदन जारी केले. या कारवाईमागे रशियाला आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेपासून आणखी एकटे पाडण्याचा हेतू आहे. आजच्या लेखात आपण स्विफ्ट ही प्रणाली काय आहेत कशा पद्धतीने कार्यकर्ते आणि याचा रशियावर तसेच भारतावर काय परिणाम होऊ शकतो या सर्व बाबी तपासणार आहोत.

- SWIFT विश्वासाह मेसेजिंग प्लॅटफॉर्म प्रदान करते जे वित्तीय संस्थांना जागतिक आर्थिक व्यवहारांबद्दल माहितीची देवाणघेवाण करण्यास सक्षम करते जसे की मनी ट्रान्सफर.
- SWIFT प्रत्यक्षात पैसे पाठवत नसले तरी 200 हून अधिक देशांमधील 11,000 हून अधिक बँकांना सुरक्षित आर्थिक संदेश सेवा प्रदान करून व्यवहारांची माहिती सत्यापित करण्यासाठी मध्यस्थ म्हणून काम करते. SWIFT मधून जाणाऱ्या आर्थिक संदेशाद्वारे बहुतेक जागतिक व्यापार होतो.
- रशियाविरुद्धचा हा निर्णय सध्या तरी केवळ अंशतः अंमलात आणला गेला असून, त्यात केवळ काही रशियन बँकांचा समावेश करण्यात आला आहे.
- पॅन-कंट्री बंदीपर्यंत त्याचा आणखी विस्तार करण्याचा पर्याय म्हणजे अमेरिका आणि त्याच्या मित्रराष्ट्रांनी आणखी एक वाढीव पाऊल म्हणून वाचवून ठेवले आहे.

SWIFT इतिहास

- त्याची स्थापना 1973 मध्ये झाली आणि ती बेल्जियममध्ये आहे.
- बेल्जियम व्यतिरिक्त कॅनडा, फ्रान्स, जर्मनी, इटली, जपान, नेदरलँड्स, स्वीडन, स्वित्झर्लंड, युनायटेड किंगडम आणि युनायटेड स्टेट्स: अकरा औद्योगिक देशांतील केंद्रीय बँकांद्वारे त्याचे निरीक्षण केले जाते.
- भारताच्या आर्थिक व्यवस्थेला SWIFT मध्ये प्रवेश आहे.
- SWIFT च्या आधी, आंतरराष्ट्रीय निधी हस्तांतरणासाठी संदेश पुष्टीकरणाचे एकमेव विश्वसनीय साधन म्हणजे Telex.
- कमी वेग, सुरक्षितता चिंता आणि विनामूल्य संदेश स्वरूप यासारख्या अनेक समस्यांमुळे ते बंद करण्यात आले.

रशियावर काय परिणाम होईल?

- रशिया त्याच्या प्रमुख नैसर्गिक संसाधनांच्या व्यापारासाठी, विशेषतः त्याच्या तेल आणि वायू निर्यातीसाठी देयकांसाठी SWIFT प्लॅटफॉर्मवर खूप अवलंबून आहे.
- हे रशियाच्या मध्यवर्ती बँकेची मालमत्ता गोठवेल, जे रशियाला त्याच्या परकीय चलन साठ्याचा संदर्भ देत "युद्ध छातीचा वापर (Using its war chest)" करण्यापासून रोखेल.
- पुढे, रशियाच्या मध्यवर्ती बँकेवरील निर्बंध निर्बंधांचा प्रभाव मर्यादित करण्यासाठी त्याच्या विदेशी मुद्रा ठेवींमध्ये बुडविण्यापासून प्रतिबंधित करतील.
- केवळ काही रशियन बँकांना लक्ष्य करणे हे दोन्ही उद्दिष्टे पुढील वाढीचा पर्याय खुला ठेवत असल्याचे दिसते.
- या निर्बंधांचा रशियावर जास्तीत जास्त संभाव्य प्रभाव पडेल, परंतु रशियन बँकांशी व्यवहार करणाऱ्या युरोपियन कंपन्यांवर त्यांच्या गॅस आयातीच्या देयकांचा मोठा परिणाम टाळता येईल अशीही कल्पना आहे.
- रशियन चलन बाजारात एक आपत्ती होणार आहे.
- याआधी फक्त एकच देश SWIFT मधून तोडला गेला होता - इराण. त्यामुळे त्याचा एक तृतीयांश परकीय व्यापार तोटा झाला.

रशियाने कशी प्रतिक्रिया दिली?

CIPS

人民币跨境支付系统
Cross-border Interbank Payment System

- रशियाने पर्यायांवर काम केले आहे, ज्यात SPFS (सिस्टम फॉर ट्रान्सफर ऑफ फायनान्शियल मेसेजेस) - रशियाच्या सेंट्रल बँकेने विकसित केलेल्या SWIFT आर्थिक हस्तांतरण प्रणालीच्या समतुल्य आहे.
- SWIFT ला संभाव्य आव्हान देणाऱ्या संभाव्य उपक्रमासाठी रशिया चिनी लोकांसोबत सहयोग करत असल्याची नोंद आहे.
- चीनच्या क्रॉस-बॉर्डर इंटर-बँक पेमेंट्स सिस्टम (CIPS) सह ते एकत्रित करण्याची योजना आहे.

SWIFT चे इतर जागतिक पर्याय कोणते आहेत?

ALTERNATIVE SYSTEMS MAY GET BOOST	
<ul style="list-style-type: none">➤ SWIFT, which offers banks a fast & secure messaging platform for fund transfers, is a cooperative with HQ in Belgium➤ Used by over 11,000 institutions in more than 200 countries, it can block specific banks or certain types of transactions➤ Russia set up its own SWIFT counterpart called SPFS, with	<ul style="list-style-type: none">plans to integrate it with China's counterpart CIPS. This would allow trade between the two➤ Russia is also working on launching a digital version of its rouble➤ India, Russia & China were using the BRICS grouping to create an alternative to SWIFT – this could get a boost now

- रिपल सारख्या आर्थिक तंत्रज्ञान कंपन्या आहेत, ज्या इंटरलेजर प्रोटोकॉल (क्रिप्टोकरन्सीमागील समान तंत्रज्ञान) वर आधारित प्लॅटफॉर्म पर्याय म्हणून ऑफर करत आहेत.
- क्रिप्टोकरन्सी ही सीमा रेमिटन्ससाठी आणखी एक मार्ग आहे. रशिया देखील 'डिजिटल' रूबलवर काम करत आहे, जो अद्याप लॉन्च झालेला नाही.

निर्बंधांचा भारतावर कसा परिणाम होईल?

- 1991 मध्ये सोव्हिएत युनियनच्या पतनानंतर, संरक्षण आणि इतर आयात चालू ठेवता येईल याची खात्री करण्यासाठी भारताने रशियाशी रुपया-रूबल व्यापार व्यवस्था केली होती.

- 2018 मध्ये, एक पथदर्शी प्रकल्प राबविण्यात आला जेथे भारतीय आयातदारांनी हिऱ्यांच्या आयातीसाठी रूबलमध्ये पैसे दिले.
- ही देयके रशियाच्या Sberbank च्या भारतीय शाखेला देण्यात आली. SBI आणि कॅनरा बँकेचा संयुक्त उपक्रम (द कमर्शियल इंडो बँक) आहे, जो तेथील भारतीयांना मदत करू शकेल.

byjusexamprep.com